

03 ශ්‍රී ලංකාවේ ආගමික හා ජාතික පුනර්ජීවනය

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ පැවති සමාජ ක්‍රමය හා සංස්කෘතිය පෘතුගීසි, ලන්දේසි හා ඉංග්‍රීසි ජාතිකයන් ලංකාවට පැමිණීමත් සමග විවිධ වෙනස්කම්වලට භාජන විය. පෘතුගීසිහු රෝමනු කතෝලික ආගමත්, ලන්දේසිහු රෙපරමාදු ආගමත් සිය පාලන ප්‍රදේශවල ව්‍යාප්ත කළහ. ක්‍රි. ව. 1815 වර්ෂයේ දී මුළු රට ම බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිතයක් බවට පත් වූ අතර බ්‍රිතාන්‍ය පාලන කාලයේ දී දිවයිනට පැමිණි විවිධ මිෂනාරි සංවිධාන ක්‍රිස්තියානි ආගම පැතිරවීමට කටයුතු කිරීම නිසා මෙරට සාම්ප්‍රදායික ආගම් හා සංස්කෘතියේ පැවැත්මට යම් යම් බාධා එල්ල විය.

තම සංස්කෘතීන් මුහුණ දී සිටි මෙම අනතුරුදායක තත්වය නිසා 19 වන සියවස අග භාගයේ දී ලංකාවේ බෞද්ධ, හින්දු හා ඉස්ලාම් ජනතාව තුළ ආගමික හා ජාතික වශයෙන් විශාල පිබිදීමක් ඇති විය. එය ශ්‍රී ලංකාවේ ආගමික හා ජාතික පුනර්ජීවනය ලෙස මෙම පාඩමේ දී සාකච්ඡා කෙරේ.

3.1 මිෂනාරි සංවිධාන හා ඒවායේ කටයුතු

බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දී ක්‍රිස්තියානි ආගම ප්‍රචාරය කිරීම සඳහා විදේශීය ස්වේච්ඡා සංවිධාන කිහිපයක සාමාජිකයෝ ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණියහ. මෙරට ධර්ම දැන කටයුතුවල නිරත වූ එම සංවිධාන මිෂනාරි සංවිධාන ලෙස හැඳින්වේ. 19 වන සියවස මුල් භාගයේ දී ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණි මිෂනාරි සංවිධාන කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ ලන්ඩන් මිෂනාරි සමාගම
- ❖ බැප්ටිස්ට් මිෂනාරි සමාගම
- ❖ වෙස්ලියන් මිෂනාරි සමාගම
- ❖ අමෙරිකන් මිෂනාරි සමාගම
- ❖ වර්ච් මිෂනාරි සමාගම

මෙම මිෂනාරි සංවිධාන රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ද ලබමින් ලංකාව පුරා ස්වකීය ආගම පැතිරවීමට විවිධ ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය කළේ ය. එය මිෂනාරි ව්‍යාපාරය ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. ආගම ප්‍රචාරය සඳහා අධ්‍යාපනය, ලේඛනය, දේශන හා සමාජ සේවා කටයුතු ආදිය ඔවුහු යොදා ගත්හ.

අධ්‍යාපනය

3.1 රූපය - ගාල්ල රවිමන්ඩ් විද්‍යාලය (1814 වර්ෂය දී වෙස්ලියන් මිෂනාරින් විසින් ඉදි කර ඇත)

මිෂනාරි සංවිධාන විවිධ උපාය මාර්ග අනුගමනය කරමින් අධ්‍යාපනය ඔස්සේ ක්‍රිස්තියානි ආගම පතුරුවා හැරීමෙහි නියැළුණි. සිංහල හා දෙමළ භාෂා ඉගෙනගත් මිෂනාරිවරු ගම්බද පාසල්වල දේශීය භාෂාවනුත්, නගරබද පාසල්වල ඉංග්‍රීසි භාෂාවත් යොදා ගෙන අධ්‍යාපන කටයුතු මෙහෙයවූහ. මිෂනාරි අධ්‍යාපනය ආගම ප්‍රචාරය කිරීමටත් බටහිර සංස්කෘතිය මෙරට සමාජගත කිරීමටත් යොදා ගැනිණි.

බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දී රජයේ තනතුරු ලබා ගැනීමට ඉංග්‍රීසි දැනුම අවශ්‍ය විය. මෙහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් ඉංග්‍රීසි මාධ්‍යයෙන් අධ්‍යාපනය ලැබූ සිංහල, දෙමළ, ප්‍රභූ පවුල්වල ඇතැම් තරුණයෝ තම පාරම්පරික ආගම් හා නම් ගම් අතහැර ක්‍රිස්තියානි ආගම වැළඳගෙන රජයේ උසස් තනතුරු ලබාගත්හ.

මිෂනාරිහු ලංකාවේ විවිධ ප්‍රදේශ බෙදාගෙන අධ්‍යාපන කටයුතු පවත්වාගෙන ගියහ. මේ නිසා ලංකාවේ මිෂනාරි පාසල් රාශියක් බිහි වූ අතර එමගින් ලාංකිකයන්ගේ අධ්‍යාපනයේ සැලකිය යුතු දියුණුවක් ඇති විය. මෙය මිෂනාරි අධ්‍යාපනය නිසා මෙරට සිදු වූ යහපත් ප්‍රතිඵලයකි.

ලේඛන හා දේශන මාධ්‍ය යොදා ගැනීම

මිෂනාරි සංවිධාන විසින් ලංකාවේ මුද්‍රණාල පිහිටුවා එමගින් ස්වකීය ආගමික කරුණු ඇතුළත් පොත්පත්, සඟරා ආදිය ප්‍රකාශයට පත් කොට බෙදා හැරීමට කටයුතු කරන ලදී. බයිබලය හා කිස්තු ධර්මයට අදාළ විවිධ පොත්පත් සිංහල හා දෙමළ භාෂාවන්ට පරිවර්තනය කෙරිණි. බෞද්ධ හා හින්දු ආගමික පුද්ගලික නිසරු ක්‍රියාවන් ලෙසින්, දක්වන අදහස් මෙම ලේඛන මගින් පතුරුවා හැරිණි. මිෂනාරින් විසින් සිය ආගම ප්‍රචාරය සඳහා මුද්‍රණය කරන ලද ප්‍රකාශන කීපයක නම් පහත දැක්වේ.

- ❖ මාසික තැග්ග
- ❖ උරගල
- ❖ ලංකා නිධානය

සිංහල, දෙමළ වැනි දේශීය භාෂා යොදාගෙන පන්සල් හා මහජනතාව ගැවසෙන වෙනත් ස්ථානවල දේශන පවත්වමින් සිය ආගමික අදහස් ජනතාව වෙත සමීප කරවීමට මිෂනාරි පූජකවරු කටයුතු කළහ.

සමාජ සේවා කටයුතු සිදු කිරීම

දුප්පත් අසරණ ජනතාවට තෑගි බෝග පිරිනැමීම, රෝගීන්ට සාත්තු සප්පායම් කිරීම වැනි සමාජ සේවාවල නියැලෙමින් ද පොදු ජනතාවට සමීප වීමට මිෂනාරිහු උත්සාහ කළහ.

ඉහත සඳහන් පරිද්දෙන් මිෂනාරි සමාගම් සිය ආගම පැතිරවීම සඳහා ගෙනගිය ක්‍රියාමාර්ග මෙරට ගම්බද ජනතාව කෙරෙහි එතරම් බල නොපෑ නමුත්, නාගරික වශයෙන් ධනවත්ව සිටි ඇතැම් සිංහල, දෙමළ පිරිස් ග්‍රාමීය ජනතාවට වඩා ක්‍රිස්තියානි ආගම වැළඳ ගැනීමට පෙළඹුණු බව පෙනේ. මිෂනාරි කටයුතු එසේ සාර්ථක වීමට බලපෑ හේතු කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලැබීම
- ❖ ආගම ප්‍රචාරය සඳහා අධ්‍යාපනය යොදා ගැනීම
- ❖ මුද්‍රණාල ආරම්භ කිරීම
- ❖ පොත්පත්, පුවත්පත්, සඟරා වැනි ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීමට මූල්‍ය පහසුකම් තිබීම
- ❖ මිෂනාරින් සතු වූ සංවිධාන ශක්තිය

ආගමික ප්‍රබෝධය

19 වන සියවස අගභාගය වන විට මෙරට බෞද්ධ ජනතාව තුළ පමණක් නොව හින්දු හා ඉස්ලාම් ජනතාව තුළත් ආගමික ප්‍රබෝධයක් ඇති විය. ලාංකිකයන් තුළ මෙබඳු ප්‍රබෝධයක් ඇති වීමට බලපෑ හේතු කිහිපයකි.

- ❖ මිෂනාරින්ගේ ආගම් ප්‍රචාරක කටයුතු නිසා දේශීය ආගම්වලට පහර වැදීම
- ❖ සිංහල, දෙමළ වැනි ස්වභාෂා අධ්‍යාපනය දියුණු කිරීමට රජය ප්‍රමාණවත් අවධානයක් යොමු නොකිරීම.
- ❖ බ්‍රිතාන්‍ය පාලනය යටතේ ස්වකීය සංස්කෘතිය විනාශ වෙතැයි හැඟීමක් ස්වදේශිකයන්ට ඇතිවීම.

3.2 බෞද්ධ පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරය

19 වන සියවස අගභාගයේ බෞද්ධ පුනරුද ව්‍යාපාරයට නායකත්වය සපයන ලද්දේ මෙරට හික්ෂුන් වහන්සේලා විසිනි. පසුව ගිහි උගත්හු ද මෙම කටයුතුවලට සහාය දැක්වූහ.

බෞද්ධ පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ කිහිපයකි.

- ❖ පිරිවෙන් පිහිටුවීම
- ❖ මුද්‍රණාල පිහිටුවීම හා මුද්‍රිත මාධ්‍ය යොදා ගැනීම
- ❖ වාදවිවාද පැවැත්වීම
- ❖ බෞද්ධ පාසල් පිහිටුවීම
- ❖ දේශීය සංස්කෘතිය ආරක්ෂා කර ගැනීමට කටයුතු කිරීම

පිරිවෙන් පිහිටුවීම

උගත් හික්ෂුන් වහන්සේලා කිහිප දෙනෙකුගේ පුරෝගාමීත්වයෙන් නව පිරිවෙන් කිහිපයක් පිහිටුවීම බෞද්ධ පුනරුද ව්‍යාපාරයේ ඉතා වැදගත් සිදුවීමකි. මෙම පිරිවෙන්වලින් සිංහල, පාලි, සංස්කෘත වැනි භාෂා ක්‍රමානුකූලව හැදෑරූ උගතුන් පිරිසක් බිහි වූ අතර බෞද්ධ පුනරුදයට ඔවුන්ගේ දායකත්වය ලැබිණි.

මූලික වූ හික්ෂුන් වහන්සේ	ආරම්භ කළ පිරිවෙන
පූජ්‍ය වලානේ සිද්ධාර්ථ හිමි	රත්මලානේ පරමධම්මචේතිය පිරිවෙන
පූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි	මාලිගාකන්දේ විද්‍යාර්ථය පිරිවෙන
පූජ්‍ය රත්මලානේ ශ්‍රී ධර්මාලෝක හිමි	පෑලියගොඩ විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන

පූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි

1827 වර්ෂයේ දී ගාල්ල ප්‍රදේශයේ හික්කඩුවේ දී උපත ලැබූ මෙතුමා 1840 වසරේ දී හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල යන නාමයෙන් පැවිදි බිමට ඇතුළත් විය. පූජ්‍ය වලානේ ශ්‍රී සිද්ධාර්ථ හිමියන්ගෙන් අධ්‍යාපනය ලැබූ සුමංගල හිමියෝ එවකට මෙරට සිටි කීර්තිමත් උගතෙකු බවට පත් වූහ. 1873 වර්ෂයේ දී මාලිගාකන්දේ විද්‍යාර්ය පිරිවෙන පිහිටුවීම පූජ්‍ය සුමංගල හිමියන්ගෙන් සිදු වූ විශිෂ්ට සේවයකි. 19 වන සියවසේ අගභාගයේ පැවති බෞද්ධ පුනරුද ව්‍යාපාරයේ කැපී පෙනෙන නායකයෙකු ලෙස ද උන්වහන්සේ කටයුතු කළහ. සිදත් සඟරා සන්නස, කාව්‍යශේඛර සන්නස ආදී පොත්පත් රැසක් ද පූජ්‍ය සුමංගල හිමියන් විසින් රචනා කරන ලදී. එසේ ම 19 වන සියවස අග මෙරට අධ්‍යාපනයේ උන්නතිය වෙනුවෙන් ද සුමංගල හිමියන් අතින් විශාල සේවයක් සිදු විය.

මුද්‍රණාල පිහිටුවීම හා මුද්‍රිත මාධ්‍ය යොදා ගැනීම

19 වන සියවසේ මුල් භාගය වන විට විවිධ මිෂනාරි සංවිධානවලට මුද්‍රණාල රැසක් තිබුණ නමුත්, බෞද්ධයන්ට කිසිදු මුද්‍රණාලයක් නොතිබුණි. මේ නිසා බුලත්ගම ධම්මාලංකාර සිරි සුමනතිස්ස හිමියෝ ඉතා අපහසුවෙන් අරමුදල් රැස් කර බෞද්ධයන් සඳහා මුද්‍රණාලයක් පිහිටුවීමට කටයුතු කළහ. 1862 වර්ෂයේ දී ගාල්ලේ පිහිටවූ එය ලංකෝපකාර මුද්‍රණාලය ලෙස හැඳින්වේ. පසුව බෞද්ධයන් විසින් තවත් මුද්‍රණාල රැසක් පිහිටුවන ලදී.

මුද්‍රණාල පිහිටුවීම නිසා සඟරා, පුවත්පත් හා වෙනත් ප්‍රකාශන රැසක් මුද්‍රණ ද්වාරයෙන් එළිදැක්වීමට බෞද්ධයන්ට හැකියාව ලැබුණි. එබඳු බෞද්ධ ප්‍රකාශන කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

ලක්මිණි පහන
සිංහල ජාතිය

සරසවි සඳරැස
සිංහල බෞද්ධයා

3.2 රූපය - කතළුව රන්වැල්ල පුරාණ විහාරයේ තිබෙන පැරණි මුද්‍රණ යන්ත්‍රය සහ “සරසවි සඳරස” මුල් පිටුවේ චිත්‍රය

මිෂනාරීන් සමග තරගයට මෙන් බෞද්ධයන් විසින් පළ කරන ලද මෙකී පුවත්පත්, සඟරා හා වෙනත් ප්‍රකාශන මගින් බෞද්ධ ජනතාව තුළ ප්‍රබෝධයක් ඇති කිරීමටත්, ප්‍රතිවාදීන්ගේ විවේචනවලට පිළිතුරු ලබා දීමටත් හැකි විය.

වාදවිවාද පැවැත්වීම

ඉහත සඳහන් පරිදි මුද්‍රිත මාධ්‍ය යොදා ගැනීමට අමතරව ඇතැම් හික්ෂුන් වහන්සේලා මිෂනාරි පූජකතුමන්ලා සමග ප්‍රසිද්ධ වාදවිවාද පැවැත්වීමටත් කටයුතු කළහ. පූජ්‍ය මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමියෝ මෙම වාද විවාදවල මූලිකත්වය ගත්හ. පූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි, පූජ්‍ය වස්කඩුවේ සුභුති හිමි, පූජ්‍ය රත්මලානේ ධර්මාලෝක හිමි වැනි උගත් හිමිවරු ද ඊට සහාය දුන්හ. ලංකාවේ ස්ථාන පහක පැවැත්වූ මෙබඳු ප්‍රසිද්ධ වාද පහක් පංච මහාවාද ලෙස හැඳින්වේ. මේවා නැරඹීමට විශාල පිරිසක් මහත් ඕනෑකමින් සහභාගි වී තිබේ. මෙම වාද විවාද නිසා බෞද්ධ ජනතාව තුළ විශාල ප්‍රබෝධයක් ඇති විය.

සංවමහා වාද

1. ඔද්දේගම වාදය - 1865
2. වරාගොඩ වාදය - 1865
3. උදන්විට වාදය - 1866
4. ගම්පොළ වාදය - 1871
5. ආනන්දරාවාදය - 1873

මෙම වාද අතුරින් පානදුර ප්‍රදේශයේ පැවැත්වූ පානදුරවාදය ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ද ප්‍රසිද්ධියට පත් විය. මෙම වාදය පිළිබඳව ලියවුණ කුඩා පොතක් කියවීමෙන් පැහැදුණ අැමරිකානු ජාතික හෙන්රි ස්ටීල් ඔල්කොට්තුමා හා බ්ලැවැට්ස්කි මැතිණිය ලංකාවට පැමිණියහ.

පූජ්‍ය මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමි

දකුණු ප්‍රදේශයේ බලපිටියට නුදුරු මොහොට්ටිවත්ත හෙවත් මිගෙට්ටුවත්ත පූජ්‍ය ගුණානන්ද හිමියන්ගේ ගම් ප්‍රදේශය විය. පසුව පූජ්‍ය මිගෙට්ටුවත්ත ගුණානන්ද හිමි යන නාමයෙන් රට පුරා ප්‍රසිද්ධියට පත් වූ උන්වහන්සේ බෞද්ධ පුනරුද ව්‍යාපාරයේ කැපී පෙනෙන නායකයෙකු බවට පත් වූ සේක. මිෂනාරි පූජකතුමන්ලා සමඟ බුදුදහම පිළිබඳ ප්‍රසිද්ධ වාද විවාද පැවැත්වීම පූජ්‍ය ගුණානන්ද හිමියන්ගේ ජීවිතයේ කැපී පෙනෙන සිදුවීමකි. ඒ හිමියන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් 1873 වර්ෂයේ දී මිෂනාරීන් සමඟ පැවති පානදුරවාදයට ජාත්‍යන්තර ප්‍රසිද්ධියක් ලැබුණි. උන්වහන්සේ විසින් එසේ පවත්වන ලද වාද පහක් සංවමහා වාද වශයෙන් හැඳින්වේ. කොළඹ පරම විඥානාර්ථ සමාගම පිහිටුවීමේ දී මෙන් ම බෞද්ධ පාසල් පිහිටුවීමේ ව්‍යාපාරයේ දී ද පූජ්‍ය මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමියන්ගෙන් විශාල සේවයක් සිදු විය.

බෞද්ධ පාසල් පිහිටුවීම

ක්‍රි. ව. 1880 දී, ඇමරිකානු ජාතික හෙන්රි ස්ටීල් ඕල්කොට්තුමා හා හෙල්නා බ්ලැවැට්ස්කි මැතිනිය ලංකාවට පැමිණ බුදුදහම වැළඳ ගත්හ. ඕල්කොට්තුමාගේ මගපෙන්වීම මත පරම විඥානාර්ථ සමාගම නමින් සංවිධානයක් මෙරට පිහිටුවූ අතර එය ගිහි පැවිදි දෙපිරිසට ම එක්ව කටයුතු කළ හැකි පොදු සංවිධානයක් බවට පත් විය.

පාසල් පිහිටුවීමට හා පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය අරමුදල් නොමැති වීම හා සංවිධාන ශක්තිය ප්‍රමාණවත් නොවීම නිසා එතෙක් කල් බෞද්ධයන්ට පාසල් පිහිටුවීමට හැකියාවක් නොතිබුණි. හෙන්රි ස්ටීල් ඕල්කොට්තුමා මෙරට බෞද්ධ පාසල් පිහිටුවීමට පෙරමුණ ගෙන ක්‍රියා කළේ ය. ගිහි පැවිදි උගතුන් රාශියක් ද මේ සඳහා ක්‍රියාකාරීව කටයුතු කළහ. එබඳු නායකයන් කිහිප දෙනෙකුගේ නම් පහත දැක්වේ.

3.3 රූපය - ඕල්කොට්තුමා හා හෙල්නා බ්ලැවැට්ස්කි මැතිනිය

- පූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි
- පූජ්‍ය මීගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමි
- පූජ්‍ය රත්මලානේ ධර්මාලෝක හිමි
- අනගාරික ධර්මපාලතුමා

බෞද්ධ පුනරුදය සමග බෞද්ධ පාසල් පිහිටුවීමේ ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කළ නිසා මෙරට ප්‍රධාන නගර කිහිපයක පරමවිඥානාර්ථ සමාගමේ මැදිහත් වීමෙන් බෞද්ධ පාසල් රැසක් පිහිටුවීමට හැකියාව ලැබුණි. එබඳු පාසල් කිහිපයක් මෙසේ ය.

- ❖ කොළඹ ආනන්ද විද්‍යාලය
- ❖ මහනුවර ධර්මරාජ විද්‍යාලය
- ❖ ගාල්ල මහින්ද විද්‍යාලය
- ❖ නාවලපිටිය අනුරුද්ධ විද්‍යාලය
- ❖ කොළඹ මියුසියස් විද්‍යාලය

බෞද්ධ පාසල් ආරම්භ වීමත් සමග නව පාසල් පොත්පත් මුද්‍රණය කොට දරුවන් අතට පත්කිරීම, බෞද්ධ දූ දරුවන්ට ඉංග්‍රීසි අධ්‍යාපනය ලබාදීම ආදිය පිණිස ද කටයුතු කෙරිණි. ඉරුදින දහම් පාසල් ඇරඹීම, වෙසක් පොහොය දිනය නිවාඩු දිනයක් බවට පත් කිරීම, බෞද්ධ කොඩිය නිර්මාණය කිරීම යන සිදුවීම් බෞද්ධ පුනරුද ව්‍යාපාරයේ තවත් වැදගත් කටයුතු කිහිපයකි.

හෙන්රි ස්ටීල් ඕල්කට්තුමා

කර්නල් හෙන්රි ස්ටීල් ඕල්කට්තුමා 1832 වර්ෂයේ දී ඇමරිකාවේ නිව් ජර්සි ප්‍රාන්තයේ උපත ලබා ඇත. නිව්යෝර්ක්හි පාසලකින් මූලික අධ්‍යාපනය ලැබූ මෙතුමා පසුව කොලොම්බියා විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළත්ව සිය උපාධිය ලබා ගත්තේ ය. ඕල්කට්තුමා මුල් කාලයේ දී ඇමරිකානු නාවුක දෙපාර්තමේන්තුවේ කර්නල්වරයෙක් ලෙස හමුදා සේවයේ නියැලී ඇත. පසුව හෙල්නා බ්ලැවැට්ස්කි නම් කාන්තාව සමග එක් ව නිව්යෝර්ක් ප්‍රදේශයේ සමාජසේවා කටයුතු සඳහා පරමවිඥානාර්ථ සමාගම ඇරඹීමට එතුමා පුරෝගාමී වී ඇත. පානදුරාවාදය ගැන ලියවුණු කුඩා පොතක් කියවීමෙන් පැහැදුණු හෙන්රි ස්ටීල් ඕල්කට් තුමා පූජ්‍ය හික්කඩුවේ නාහිමියන් හා පූජ්‍ය මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමියන් සමග ලිපි හුවමාරු කරගෙන ඇත. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 1880 වර්ෂයේ දී එතුමා ලංකාවට පැමිණියේ ය.

ඕල්කට්තුමාගෙන් සිදු වූ සේවය

- ❖ බෞද්ධ පාසල් අරමුදලක් පිහිටුවීමට පුරෝගාමී වීම
- ❖ ඉරුදින දහම් පාසල් ඇරඹීම
- ❖ වෙසක් පොහොය දිනය රජයේ නිවාඩු දිනයක් බවට පත් කිරීමට පුරෝගාමී වීම
- ❖ බෞද්ධ කොඩිය නිර්මාණය කිරීම යන කාර්යන් සඳහා ද බෞද්ධ හික්ෂුන් වහන්සේලා හා ගිහි නායකයන් සමග මෙතුමා ද පෙරමුණ ගෙන කටයුතු කොට ඇත

දේශීය සංස්කෘතිය ආරක්ෂා කරගැනීමට කටයුතු කිරීම

බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දේශීය සංස්කෘතියට එල්ල වූ අහියෝග නිසා ඇති වී තිබූ අභාග්‍ය සම්පන්න තත්වය පිළිබඳව අනගාරික ධර්මපාලතුමා ඇතුළු බෞද්ධ නායකයෝ අවධානය යොමු කළහ. ඒ අනුව ජාතිකාභිමානය නැවත නගා සිටුවා දේශීය සංස්කෘතියේ අගය වටහා දීමට ඔවුහු කැප වූහ. අනගාරික ධර්මපාලතුමාට අමතරව වලිසිංහ හරිස්චන්ද්‍ර, පියදාස සිරිසේන හා ජෝන් ද සිල්වා වැනි උගතුන් ද දේශීය සංස්කෘතියේ අගය ජනතාවට වටහා දුන් නායකයන් අතර කැපී පෙනෙන කිහිප දෙනෙකි.

ඩී. බී. ජයතිලක මැතිතුමා කොළඹ තරුණ බෞද්ධ සංගමය පිහිටුවීමට පුරෝගාමී වෙමින් තරුණ පිරිස තුළ ජාතික හැඟීමක් ඇති කිරීමට කටයුතු කළේ ය. එමෙන් ම ඉංග්‍රීසි රජය විසින් රට පුරා සුරාසැල් විවෘත කිරීමට විරුද්ධව හික්ෂුන් වහන්සේලා හා ප්‍රභූන් අමද්‍යප ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කළ අතර දේශීය ජනතාව මද්‍යසාර පානයට පුරුදුවීම වලක්වා ගැනීමට එමගින් විශාල සේවයක් සිදු විය.

මීට අමතරව රට පුරා නටබුන්ව ගිය දාගැබ්, පිළිම ආදිය ප්‍රතිසංස්කරණය කොට යළි ඒවා නගා සිටුවීමේ ව්‍යාපාරයක් ද ඇරඹිණ. මේ අතර වලිසිංහ හරිස්චන්ද්‍ර මහතා අනුරාධපුරයේ නටබුන්ව ගිය බෞද්ධ පූජනීය ස්ථාන ආරක්ෂා කරගැනීමේ ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කළේ ය. අනගාරික ධර්මපාලතුමා ඉන්දියාවට ගොස් එරට පවතින බෞද්ධ පූජනීය ස්ථාන රැක ගැනීමට පියවර ගත්තේ ය. තව ද ජෝන් ද සිල්වා වැනි සුප්‍රකට නාට්‍යවේදීන් ඓතිහාසික හා බෞද්ධ ප්‍රවෘත්තීන් ඇතුළත් නාට්‍ය රචනා කොට රඟ දැක්වී ය. පියදාස සිරිසේන මහතා ප්‍රබන්ධ කතා රචනා කරමින් හා පුවත්පත් යොදා ගනිමින් දේශීය සංස්කෘතියේ අගය මතු කොට දැක්වීමට කටයුතු කළේ ය.

අනගාරික ධර්මපාල තුමා

3.4 රූපය - අනගාරික ධර්මපාලතුමා හා එතුමා භාවිත කළ වාහනය

අනගාරික ධර්මපාලතුමා 1864 වසරෙහි කොළඹ දී උපත ලැබූ අතර එතුමාගේ මුල් නාමය දොන් ඩේවිඩ් හේවාචිතාරණ විය. මෙතුමා ශාන්ත තෝමස් විද්‍යාලයෙන් මූලික අධ්‍යාපනය ලබා, පසුව ශාන්ත බෙනඩික් විද්‍යාලයෙන් හා කොළඹ රාජකීය විද්‍යාලයෙන් ද්විතීයක අධ්‍යාපනය ලබා ගත්තේ ය.

පූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි ඇතුළු හික්කුන් වහන්සේලාගෙන් පාලි භාෂාව හා ත්‍රිපිටකය හැදෑරීමට එතුමා කටයුතු කොට ඇත. පසුව බෞද්ධ පරමවිඥානාර්ථ සමාගමට බැඳුණු එතුමා ස්වකීය නාමය ධර්මපාල ලෙස වෙනස් කර ගනිමින් අනගාරික ජීවිතයක් ගත කළේ ය. සිය ජීවිතය බුදු දහම වෙනුවෙන් කැප කළ මෙතුමා ලාංකිකයන්ගේ භාෂාව, සංස්කෘතිය ඇතුළු සාම්ප්‍රදායික උරුමයන් රැක ගැනීමේ වැදගත්කම රටවැසියන්ට පහදා දෙමින් කටයුතු කළේ ය. එතුමා සිය ජීවිත කාලය අවසානයේ දී සිරි දේවමිත්ත නමින් ඉන්දියාවේ දී පැවිදි භාවය ලබා ගත්තේ ය. 1933 වර්ෂයේ දී ඉන්දියාවේ සාරානාත්හි දී සිරි දේවමිත්ත හිමියෝ අපවත් වූහ.

ධර්මපාලතුමාගේ ජාතික සේවාවන්

- ❖ බෞද්ධ පාසල් පිහිටුවීමට කටයුතු කිරීම
- ❖ දේශීය සංස්කෘතිය රැක ගැනීමට ක්‍රියා කිරීම
- ❖ ලාංකිකයන් මද්‍යසාර පානයෙන් මුදවා ගැනීමට අමද්‍යප නායකයෙකු ලෙස ක්‍රියා කිරීම
- ❖ බුද්ධගයාව ඇතුළු ඉන්දියාවේ පූජනීය ස්ථාන රැක ගැනීමට ක්‍රියා කිරීම
- ❖ සිංහල බෞද්ධයා පුවත්පත හා මහාබෝධි සඟරාව වැනි ප්‍රකාශන ආරම්භ කිරීම

3.3 හින්දු පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරය

මිෂනාරී සංවිධානවල ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් මෙරට හින්දු ආගමිකයන්ට ද පහර වැදුණි. විශේෂයෙන් යාපන ප්‍රදේශයේ ඉතා ප්‍රබල ලෙස මිෂනාරී ව්‍යාපාරය පැතිරයාම නිසා හින්දු ආගමට අහියෝග එල්ල විය. මීට ප්‍රතිචාර ලෙස හින්දු ආගමික නායකයන් ගත් ක්‍රියාමාර්ග නිසා හින්දු ආගමික හා සංස්කෘතික පිබිදීමක් ඇති විය. මුදුණාල පිහිටුවීම, මුද්‍රිත පොත්පත් හා ප්‍රසිද්ධ දේශන මගින් හින්දු ජනතාව දැනුම්වත් කිරීම හා හින්දු ශිෂ්‍යයන් සඳහා නව පාසල් පිහිටුවීම ආදිය හින්දු පුනරුද ව්‍යාපාරයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ වේ. හින්දු පුනරුද ව්‍යාපාරයට නායකත්වය සපයන ලද්දේ ආරුමුග නාවලර්තුමන් විසිනි. මුලින් ම “උදයභාණු” නමින් පුවත්පතක් ආරම්භ කොට හින්දු ආගම හා සංස්කෘතියේ වැදගත්කම පිළිබඳව දෙමළ ජනතාව දැනුම්වත් කිරීමට එතුමා කටයුතු කළේ ය. අනතුරුව වන්තාර්පත්තෙයි “ශෛව ප්‍රකාශ” විද්‍යාලය පිහිටුවා හින්දු සිසුන්ට සමයානුගත අධ්‍යාපනයක් ලබා දීමට හින්දු පාසල් පිහිටුවීමේ ව්‍යාපාරයක් ද එතුමා ආරම්භ කළේ ය. එතුමාගේ අභාවයෙන් පසුව ද පොත්නම්බලම් අරුණාවලම් හා පොත්නම්බලම් රාමනාදන් වැනි නායකයෝ හින්දු පාසල් පිහිටුවීමේ ව්‍යාපාරය තවදුරටත් ඉදිරියට මෙහෙයවූහ.

ආරුමුග නාවලර්තුමා

ක්‍රි. ව. 1822 දී උපත ලද ආරුමුග නාවලර්තුමා මිෂනාරි පාසලක මූලික අධ්‍යාපනය ලැබුවේ ය. පසුව මෙතෝදිස්ත සභාවේ දේවගැතිවරයෙකු යටතේ එතුමා සේවය කළේ ය. මේ නිසා මිෂනාරි කටයුතු පිළිබඳ එතුමාට හොඳ අවබෝධයක් තිබුණි. හින්දු දරුවන්ට කුඩා අවධියේ සිට ම ආගම ඉගැන්වීමට හා පුද පූජා කියා දීමට හින්දු පාසල් ආරම්භ කිරීම හා පොත්පත් මුද්‍රණය සඳහා මුද්‍රණාලයක් පිහිටුවීමේ අවශ්‍යතාව ආරුමුග නාවලර්තුමා නිරන්තරයෙන් අවධාරණය කළේ ය. ඒ අනුව පරිත්‍යාගශීලීන්ගේ ආධාරයෙන් යාපනයේ ගෞව ප්‍රකාශ් විද්‍යාලාලෙ යනුවෙන් පාසලක් ඇරඹීමට ආරුමුග නාවලර්තුමා පියවර ගත්තේ ය.

මිෂනාරි පාසල්වලින් ලද අත්දැකීම් නිසා එතුමා එහි විෂයමාලා නූතනයට ගැලපෙන අයුරින් සකස් කළේ ය. පසුකලෙක යාපනය පුරා හින්දු පාසල් රැසක් ආරම්භ වූ අතර නාවලර්තුමා පිහිටුවූ පාසල එහි මූලිකත්වයට පත් විය. ගෞව පරිපාලන සභාව හා හින්දු අධ්‍යාපන සභාව ආරම්භ කොට එමගින් හින්දු පාසල් ඉදි කිරීමට පියවර ගැනුණි. දෙමළ සිසුන්හට ඉංග්‍රීසි අධ්‍යාපනය ලබාදීම පිණිස 1872 වර්ෂයේ දී යාපනයේ ශිවන්ගල විද්‍යාලය ආරම්භ කළේ ය. පසුව එය යාපනයේ හින්දු විද්‍යාලය ලෙස ප්‍රචලිත විය. මෙසේ හින්දු ජනතාව වෙනුවෙන් මහත් සේවයක් සිදු කළ මෙතුමා 1879 වර්ෂයේ දී අභාවයට පත් විය.

ආරුමුග නාවලර්තුමාගේ ජාතික සේවය

- ❖ ශ්‍රී ලංකාවේ හින්දු ආගමික පුනරුදයට නායකත්වය සැපයීම.
- ❖ හින්දු පාසල් පිහිටුවීමට පුරෝගාමී වීම.
- ❖ හින්දු භාෂාව, සාහිත්‍ය හා සංස්කෘතිය රැක ගැනීමට ක්‍රියා කිරීම.
- ❖ බාල පාඨමි නම් පෙළපොත් රචනය සහ ස්කන්ද පුරාණම්, පෙරිය පුරාණම් වැනි ග්‍රන්ථ දෙමළ භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීම.

3.5 රූපය - යාපනය හින්දු විද්‍යාලය

පොන්නම්බලම් රාමනාදන් මහතා

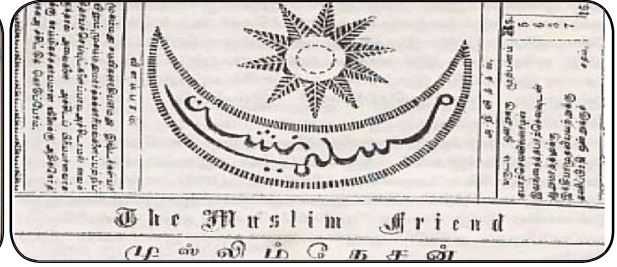
1851 වර්ෂයේ දී උපත ලද පොන්නම්බලම් රාමනාදන් මහතා කොළඹ රාජකීය විද්‍යාලයෙන් අධ්‍යාපනය ලැබූ අතර, පසුව නීතිවේදියෙකු ලෙස කටයුතු කළේ ය. මොහු හින්දු දරුවන්ගේ අධ්‍යාපනය නගා සිටුවීම සඳහා පාසල් ආරම්භ කිරීමට සිය පෞද්ගලික ධනය නොමසුරුව පරිත්‍යාග කළ ශ්‍රේෂ්ඨ නායකයෙකි. පරමේශ්වර විද්‍යාලය, රාමනාදන් විද්‍යාලය ආදී පාසල් පිහිටුවා හින්දු දරුවන්ගේ අධ්‍යාපන උන්නතියට රාමනාදන්තුමා ක්‍රියා කළේ ය.

මෙතුමා 1879 වර්ෂයේ දී ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සමාජකයෙකු ලෙස පත් විය. 1910 කෘච් මැකලම් ප්‍රතිසංස්කරණ අනුව ප්‍රථම උගත් ලාංකික මන්ත්‍රවරයා වශයෙන් 1912 වසරේ දී එතුමා තේරී පත් විය.

1915 දී සිංහල - මුස්ලිම් කෝලාහල අවස්ථාවේ දී ආණ්ඩුවෙන් බෞද්ධයන්ට සිදු වූ අසාධාරණ හා අයුක්ති සහගත තත්වය පිළිබඳව බෞද්ධයන් වෙනුවෙන් ද එතුමා හඬ නැගුවේ ය.

පොන්නම්බලම් අරුනාවලම් මහතා

1853 වර්ෂයේ දී ශ්‍රීමත් පොන්නම්බලම් අරුනාවලම් මහතා උපත ලැබී ය. මෙතුමා පොන්නම්බලම් රාමනාදන් මහතාගේ සහෝදරයෙකි. කොළඹ රාජකීය විද්‍යාලයෙන් මූලික අධ්‍යාපනය ලැබූ මෙතුමා බ්‍රිතාන්‍යයේ කේම්බ්‍රිජ් විශ්වවිද්‍යාලයෙන් සිය උපාධිය ලබා ගත්තේ ය. ඔහු සිය උපාධිය සඳහා නීතිය හා ඉතිහාසය යන විෂයන් හදාරා ඇත. මෙතුමා දේශපාලනඥයෙකු හා සමාජ සේවකයෙකු ලෙස ද වඩාත් ප්‍රචලිත විය.

3.6 රෂය - හින්දු හා මුස්ලිම් ආගමික පුනර්ජීවන සමයේ ආරම්භ කල ඉන්දු සාදනම් පුවත්පතේ (වම් පසින්) සහ මුස්ලිම් හෙයිසන් පුවත් පතේ මුල් පිටු (දකුණු පසින්)

3.4 ඉස්ලාම් පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරය

3.7 රෂය - මරදාන සහිරා විද්‍යාලය

ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ හා හින්දු පුනරුදයට සමකාලීනව ඉස්ලාම් ජනතාව අතරත් ආගමික හා සංස්කෘතික පුනරුදයක් ඇති විය. මෙරට ඉස්ලාම් පුනරුදයට නායකත්වය සපයන ලද්දේ වෘත්තියෙන් නීතිඥයෙකු වූ ඇම්. සී. සිද්ධිලෙඩ්බේ මහතා විසිනි. ඉංග්‍රීසින් විසින් ඊජිප්තුවෙන් පිටුවහල් කරන ලද ඔරබ් පාෂා 1883 වර්ෂයේ දී මෙරටට පැමිණ ඉස්ලාම් පුනරුද ව්‍යාපාරය සඳහා සිද්ධි ලෙඩ්බේ මහතාට සහයෝගය ලබා දුන්නේ ය.